

Datum

2021-05-11

Diariernr (åberopas)

A066.381/2021

Saknr

000

Miljödepartementet

Remissvar avseende promemoria Ordning och reda på avfallet (M2021/00207)

Sammanfattning

Polismyndigheten ser positivt på att regeringen intensifierar sitt arbete med att skapa ordning och reda på avfallshanteringen.

Polismyndigheten tillstyrker förslaget om att införa ett skyndsamhetskrav för tillsynsmyndigheterna att anmäla överträdelser vid brottsmisstanke och ett utökat straffansvar för den som lämnar över avfall för hantering till en avfallsaktör som inte har erforderliga tillstånd eller har uppfyllt anmälningsplikten, såväl som införandet av förslaget om försiktighetsmått och kravet på att behandla avfallet när det inte är motiverat att fortsätta lagra. Polismyndigheten anser dock att tiden för hur länge fortsatt lagring får ske, om det är motiverat, bör sättas kortare än tre år.

Polismyndigheten avstyrker förslaget om att betong ska grupperas tillsammans med icke-förorenad jord och icke-förorenat naturligt förekommande urschaktat material i 29 kap. 48 § punkt 1 och 49 § punkt 1 miljöprövningsförordningen (2013:251).

Polismyndigheten avstyrker även förslaget om att undantagen från tillstånds- och anmälningsplikt för viss användning av massor för anläggningsändamål genomförs. Polismyndighetens bedömning är att de föreslagna undantagen innebär en förhöjd risk för illegal avfallshantering så länge ett fungerande system för spårbarhet saknas.

Polismyndigheten ser positivt på att ett förslag som bättre ska säkerställa att kostnader för återställande i högre grad stannar hos verksamhetsutövaren men ser ett behov av att frågan utreds ytterligare.

Polismyndighetens synpunkter

Övergripande synpunkter

Polismyndigheten ser tydligt att den organiserade brottsligheten är engagerad i avfallsbranschen och anser att för att komma till rätta med den illegala hanteringen av avfall finns behov av ytterligare åtgärder, utöver vad som föreslås i

aktuell promemoria, Polismyndigheten välkomnar därför att regeringen den 25 februari 2021 beslutat att ge flera myndigheter ett gemensamt uppdrag att kartlägga omfattningen av brottsligheten inom avfallshanteringen samt föreslå förslag för att förhindra och förebygga sådan brottslighet.

Synpunkter på förslag som lagts fram i promemorian

Övergripande anser Polismyndigheten att definitionen av ”icke-förorenad jord” och ”icke-förorenat naturligt förekommande material” behöver förtydligas. Det är oklart vilka föroreningsnivåer på jord som enligt utredningen ska omfattas av de föreslagna undantagen.¹ Polismyndigheten anser inte att jordmassor med ”inte endast ringa föroreningsrisk” ska omfattas. Skillnaden mellan uttrycken jord och icke-förorenad jord behöver också förtydligas.

Polismyndigheten anser att det även behöver förtydligas hur rekvisitet ”i anslutning till den plats där schaktningen utfördes” ska tolkas och hur lång sträcka massor ska kunna förflyttas. En förflyttning av massor inom 100 km som medför att de förflyttas över kommun- och länsgränser kommer, enligt Polismyndigheten, försvåra upptäckt av otillåten avfallshantering. Polismyndigheten menar också att det bör klargöras vilka ämnen som väsentligen ska vara desamma för att massor ska få flyttas mellan olika närliggande projekt. Vidare anser myndigheten, till skillnad från utredningen, att massorna inte bör få läggas tillbaka om de har föroreningshalt mindre känslig markanvändning (MKM) och har schaktats ur vid en byggverksamhet inom ett vattenskyddsområde. Det sagda bör gälla även om bakgrundshaltens inte förändras.

Synpunkterna nedan följer den struktur och numrering som framgår av utredningen.

2.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Polismyndigheten anser att skyddsåtgärder för att förhindra bränder bör stärkas och förtydligas i 25 d § punkt 4 i förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Det är inte ovanligt att bränder förekommer på avfallsanläggningar där brännbart avfall lagras och myndighetens uppfattning är att många av dessa bränder hade kunnat undvikas med bättre brandskydd. I de fall brännbart avfall ska lagras bör anmälan även innehålla en redogörelse för åtgärder som ska vidtas för att förebygga brand och hindra eller begränsa skador på människors hälsa och miljön.

4 Krav på att behandla avfallet när det inte är motiverat att fortsätta lagra det

Polismyndigheten anser att det är angeläget att förhindra möjligheten att kringgå bestämmelserna i miljöbalken genom att flytta avfallet mellan olika lagringsplatser utan att behandla det. Myndigheten anser att tre år är en alltför lång period att tillåta lagring av avfall utan att påbörja behandling. Av det skälet bör möjligheten att förkorta tiden utredas.

¹ För de befintliga termerna; mindre än ringa risk, inte endast ringa risk, känslig markanvändning och mindre känslig markanvändning finns riktvärden och gränsvärden. På samma sätt behöver det klargöras vilka föroreningsnivåer de nya uttrycken omfattar.

5.1 Mekanisk bearbetning

Polismyndigheten anser att det behöver klargöras hur tidsperioden om två år ska beräknas samt hur lång tid som ska förflyta innan nästa tvåårsperiod får starta upp på samma plats. Om en ny tvåårsperiod startas upp på samma ställe kan det med hänsyn till bullerstörningar för närboende finnas behov av att tillståndspröva verksamheten. Det är inte rimligt att kunna undgå en tillståndsprövning genom att gång på gång starta upp behandling i tvåårsperioder med ett kort uppehåll emellan.

5.3 Lagring av icke-farligt avfall som en del av insamling

Av flera skäl anser Polismyndigheten att betong bör hänföras till punkt 3 istället för punkt 1 i både 29 kap. 48 och 49 §§ miljöprövningsförordningen (2013:251). Polismyndigheten har bl.a. uppmärksammat att ett tillvägagångssätt inom den illegala avfallsbranschen är att göra sig av med farligt avfall genom att gjuta in det i betong.

6 Undantag från tillstånds- och anmälningsplikt för viss användning av massor för anläggningsändamål

Polismyndigheten bedömer att de föreslagna undantagen kan innebära en förhöjd risk för illegal avfallshantering. Enligt Polismyndighetens mening är förslaget inte färdigutrett och bestämmelsen bör inte införas om spårbarhet av urschaktade massor som utgörs av farligt avfall saknas. Myndigheten har uppmärksammat att illegala aktörer tar in minusavfall (farligt avfall) i dessa flöden. Detta förslag kan öka möjligheten för dessa aktörer att konstruera syften för anläggningsändamål med avsikt att göra sig av med massor som det inte finns avsättning för. Polismyndighetens uppfattning är att en tillsynsmyndighet har små möjligheter att förhindra eller upptäcka om förorenade massor används för anläggningsändamål.

8 Försiktighetsmått om hur mycket avfall som får lagras i samband med behandling

Polismyndigheten välkomnar de förändringar som föreslås och ser positivt på att bestämmelsen torde medföra att tillsynsmyndigheterna får bättre möjligheter att agera. Enligt Polismyndigheten är ändringen emellertid inte tillräckligt långtgående för att komma tillrätta med organiserad avfallsbrottslighet eftersom det finns svårigheter för en tillsynsmyndighet att utreda vilka mängder avfall som lagras samt hur länge avfallet har lagrats.

10 Ekonomisk säkerhet för anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter

Polismyndigheten ser positivt på ett förslag innebärande att kostnader för återställande i högre grad stannar hos verksamhetsutövaren men ser samtidigt behov av att frågan utreds ytterligare. Polismyndigheten konstaterar att promemorian inte hänvisar till någon utredning eller annat underlag som redogör för hur befintlig bestämmelse² tillämpats för B-verksamheter i praktiken. Om erfarenheter visar att befintlig bestämmelse inte får önskad effekt eller nyttjas för

² Se 16 kap. 3 § miljöbalken.

sällan är det enligt Polismyndigheten inte en lämplig lösning att utöka bestämmelsen till att även omfatta C-verksamheter i dagsläget.

Härutöver är det enligt Polismyndigheten viktigt att utreda hur en ställd säkerhet påverkas av konkurs eller om verksamheten har upphört samt en tillsynsmyndighets rätt att behålla säkerheten efter en konkurs eller att verksamheten upphört. Den ställda ekonomiska säkerheten kommer enbart att täcka den legala verksamheten. Det innebär att samhället fortsättningsvis får stå för återställningskostnader i samband med kriminell verksamhet.

Enligt Polismyndigheten bör det utredas om prövningsmyndigheterna, med stöd av 16 kap. 6 § miljöbalken, ska få möjlighet att neka anmälningsskyldiga verksamheter att komma till stånd. Vid stora verksamheter om verksamhetsutövarens förutsättningar att bedriva verksamheten enligt miljöbalkens krav är det enligt myndigheten rimligare att neka uppstart av verksamheten snarare än att ställa krav på ekonomisk säkerhet.

Polismyndigheten anser att fler kriterier bör övervägas vid prövningsmyndighetens bedömning, än de som har tagits upp i promemorian. Exempelvis uppgifter om bolagets kreditvärdighet, uppgifter från belastningsregister³ för medlemmar i styrelsen samt uppgifter om någon av dem är belagd med näringsförbud. Härutöver kan övervägas om uppgifter bör inhämtas från t.ex. Kronofogdemyndigheten avseende om bolaget är aktuellt för verkställighetsåtgärder och kontroller kan ske om styrelsemedlemmar förekommer i flertal konkurser. På samma sätt bör det övervägas om uppgifter ska inhämtas från Bolagsverket för att kontrollera att personer i ledande ställning inom bolaget inte är ålagda näringsförbud.

Polismyndighetens uppfattning är att prövningsmyndigheterna svårigen kommer upptäcka uppsåtliga försök att kringgå ställande av relevant säkerhet, speciellt när det gäller organiserad brottslighet med avsikt att vilseleda, om myndigheterna saknar relevant kunskap. Polismyndigheten anser därför att det bör övervägas om kommunerna i stället ska hänskjuta prövningen av en ställd säkerhet till länsstyrelserna i de fall ekonomisk säkerhet ska ställas.

11 Skyndsamhetskrav vid brottsmisstanke

Polismyndigheten välkomnar det föreslagna kravet på att tillsynsmyndigheterna skyndsamt ska anmäla överträdelser om det finns anledning att anta att ett brott har begåtts.

12 Sanktioner för överlämning av avfall till obehörig mottagare

Polismyndigheten välkomnar att straffbestämmelsen utökas till att omfatta överlämnande av avfall för all hantering och inte enbart överlämnande för transport. Att även överlämnande till handlare och mäklare kommer att träffas av straffbestämmelsen är positivt.

³ För att ta del av uppgifter ur belastningsregistret krävs författningsstöd i lagen (1998:620) om belastningsregister och tillhörande förordning.

15.4 Förslaget till förordning om ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251)

29 kap.

48 och 49 §§

Det framkommer i promemorian att de tidigare prövningspunkterna för mellanlagring av avfall har varit oklara och vållat problem. Det är därför av värde att i författningskommentarerna klargöra att aktuella bestämmelser inte omfattar lagring av icke farligt avfall som sker i samband med mekanisk bearbetning eller sortering.

Konsekvenser för Polismyndigheten

I promemorian nämns att en tydligare lagstiftning och ett utökat straffbart område kan leda till att antalet anmälningar och eventuella åtal ökar. Däremot bedöms inte antalet ärenden hos Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten samt mål i domstol öka i sådan utsträckning att det kommer leda till märkbart ökade kostnader för rättsväsendet. Det är Polismyndighetens uppfattning att ett utökat straffområde i första hand kommer leda till ett ökat antal företagsböter och inte åtal. Oavsett rättsverkan innebär det utökade straffområdet att fler bolag och personer som begår brott kan komma att lagföras.

Detta yttrande har beslutats av chefen för rättsavdelningen Gunilla Hedwall efter föredragning av juristen Johan Björkman.

POLISMYNDIGHETEN

Gunilla Hedwall

Marika Janvid Küchler
enligt uppdrag från
Johan Björkman

Kopia till:

Justitiedepartementet (PO)
Arbetsstagarorganisationerna
Rikspolischefens kansli